

ANALIZA PRZYSZŁOŚCI | MF chce, aby split payment był obowiązkowy dla wybranych branż.

Część przepisów musi się zmienić

PIOTR ANDRZEJAK

radca prawny, doradca podatkowy,
partner kierujący zespołem VAT
w kancelarii SK&S

Przepisy dotyczące podzielonej płatności nie weszły jeszcze w życie. Jednak już teraz krystalizują się powoli niektóre kierunki dalszego rozwoju tych regulacji.

Najpierw dobrowolnie, potem obligatoryjnie

7 maja br. rząd zaakceptował wniosek Ministerstwa Finansów w sprawie zmiany charakteru podzielonej płatności z instytucji o charakterze dobrowolnym na rozwiązanie obligatoryjne, w którym dłużnik jest zobowiązany do rozliczenia swojego zobowiązania wobec wierzyciela z użyciem mechanizmu podzielonej płatności.

Obowiązkowe rozliczenie VAT za pomocą podzielonej płatności nie jest przewidziane w dyrektywie VAT. Dlatego, w świetle unijnych procedur, zgodę na wprowadzenie tego mechanizmu musi wydać Komisja Europejska, a następnie rozwiązanie to zaakceptować Rada UE.

Z dotychczasowych informacji wynika, że Polska wystąpi o zgodę na wprowadzenie obligatoryjnej podzielonej płatności dla wybranych branż, w szczególności tych, które dziś stosują odwrócony VAT (*reverse charge*) zgodnie z załącznikami nr 11 i 14 do ustawy o VAT lub odpowiedzialność solidarną stron transakcji za rozliczenie VAT, wska-

zaną w załączniku nr 13 do ustawy o VAT.

Ministerstwo Finansów szacuje, że procedura akceptacyjna zakończy się nie wcześniej niż w trakcie roku 2019.

Jeśli Komisja Europejska wyrazi zgodę na wprowadzenie tego rozwiązania, to w praktyce w niektórych branżach takich jak budowlana, handel elektroniką, stalą i paliwami nabywca towarów lub odpowiednio usług będzie zobligowany do rozliczenia faktur za pomocą mechanizmu podzielonej płatności. Zgodnie z komunikatem MF obligatoryjna podzielona płatność ma być wprowadzana fazami. Po fazie dobrowolnego charakteru nastąpiłby etap obligatoryjności rozliczeń dla wybranych branż, a ostatecznie rozszerzenie tej formuły rozliczenia na wszystkie branże musiałoby być uzgodnione z organami EU.

Wydaje się, że formalnie dobrowolny mechanizm podzielonej płatności w praktyce zmusi jednak większość przedsiębiorców do jego stosowania, nawet bez wyraźnej woli z ich strony. Biorąc pod uwagę ograniczenia w możliwości dysponowania środkami otrzymanymi na rachunek VAT, w praktyce przedsiębiorcy będą zmuszeni bądź sami wykorzystywać zgromadzone tam środki na potrzeby rozliczenia VAT w procedurze podzielonej płatności, bądź wnioskować o przekazanie środków na rachunek rozliczeniowy. W tym ostatnim przypadku, jak można wnioskować z powszechnej praktyki występowania o zwrot nadwyżki naliczonego VAT, należy liczyć się z wszczęciem czynności sprawdzających lub kontroli podatkowej.

Rachunki powiernicze

Niewykluczone są również dalsze prace nad rozszerzeniem przedmiotowym stosowania podzielonej płatności. Zgodnie z nowymi regulacjami rachunki VAT będą automatycznie tworzone przez banki do rachunków rozli-

czeniowych podatników VAT. Rachunki VAT nie mogą być jednak tworzone dla innych rachunków bankowych niż rachunki rozliczeniowe, przykładowo dla rachunków powierniczych.

W efekcie, realizacja płatności za zobowiązania handlowe na rachunki powiernicze wierzycieli nie będzie mogła być realizowana za pomocą podzielonej płatności. Rachunki powiernicze występują szczególnie często w przypadku realizacji kontraktów budowlanych, gdy wykonawcą jest nie pojedyncza firma, ale ich konsorcjum. Brak możliwości rozliczenia zapłaty na taki rachunek za pomocą podzielonej płatności może wiązać się z istotnymi doległościami dla zamawiających, szczególnie w kontekście ochrony wynikającej z zachowania dobrej wiary w weryfikacji kontrahentów i wynikających z takiej sytuacji ryzyk potencjalnej odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe kontrahenta.

Rachunki escrow

W obrocie gospodarczym szeroko stosowane są również tzw. rachunki escrow, na które trafiają kwoty należności z różnego typu transakcji, które mogą zostać zwolnione wyłącznie w przypadkach ściśle określonych umową stron (np. transze płatności za wykonane usługi czy zakupione towary, udziały lub akcje). Środki takie nie mogą być przeznaczone na uregulowanie innych zobowiązań pod rygorem naruszenia umowy escrow.

Dla celów podzielonej płatności rachunki escrow traktowane są tak, jak rachunki rozliczeniowe (ponieważ w sensie technicznym – w świetle regulacji prawa bankowego – są one powiązane z rachunkiem VAT tworzone dla podatnika).

Wiąże się z tym pewne ryzyko dla podatników i dla samych banków.

CIĄG DALSZY NA STRONIE 14

CIĄG DALSZY ZE STRONY 13

W przypadku zapłaty z zastosowaniem split payment, jeżeli kwota VAT określona w poleceniu zapłaty przekroczy kwotę środków zgromadzonych na rachunku VAT, nastąpi automatyczne obciążenie brakującą kwotą VAT jednego lub więcej z pozostałych rachunków rozliczeniowych, do których przypisany jest rachunek VAT. Jeżeli takim rachunkiem będzie rachunek escrow, to może nastąpić naruszenie stanu środków na takim rachunku, które zwykle mogą być wykorzystane wyłącznie w celach uzgodnionych w umowie escrow. Oznaczałoby to poważne ryzyko zarówno dla podatnika, jak i potencjalnie banku, związane z naruszeniem umowy escrow i wydatkowaniem środków na niedozwolone kontraktowo cele (płatność VAT).

Obecnie podatnicy mogą się przed tym ryzykiem zabezpieczyć poprzez zawarcie osobnej umowy na prowadzenie rachunku VAT dla rachunku escrow po to, aby rachunek escrow został odpięty od rachunku VAT wykorzystywanego do wykonywania płatności z użyciem mechanizmu split payment. Nie jest to jednak rozwiązanie docelowo najszybsze, gdyż wymaga czujności banku i podatnika i każdorazowo ustanawiania rachunku VAT do tworzonych (często tymczasowo) rachunków escrow.

Rachunki nominowane w walutach

W praktyce większą dolegliwością może okazać się wyłączenie z systemu podzielonej płatności rachunków walutowych prowadzonych przez polskie banki dla polskich i zagranicznych podatników. Oznacza to bowiem brak możliwości uregulowania za pomocą podzielonej płatności należności wyrażonej w walucie obcej

i przekazywanej na taki rachunek walutowy.

Można zrozumieć powody wyłączenia rachunków walutowych z systemu podzielonej płatności. Obok komplikacji technicznych związanych z koniecznością prawidłowego wskazania kwot netto płatności i kwoty VAT powstałby także dodatkowy problem stosowania odpowiednich kursów walutowych dla przeliczenia kwot podatku. Biorąc pod uwagę zmiany kursu walut oraz przesunięcie czasowe przy przelewach walutowych, możliwe byłyby przypadki, gdy kwota zaksięgowana na rachunku walutowym VAT w przeliczeniu na złote byłaby inna niż kwota wynikająca z faktury.

Wyłączenie takie otwiera jednak furtkę w systemie podzielonej płatności, zachęcając szczególnie branże, w których system podzielonej płatności docelowo ma być systemem obligatoryjnym, do zmiany formuły rozliczeń na walutowe.

Ograniczenie stosowania

Potencjalnie możliwe jest także do rozważenia przyjęcie rozwiązań stosowanych w innych krajach unijnych, przykładowo we Włoszech i w Czechach. W pierwszym z tych krajów mechanizm ten stosowany jest tylko w rozliczeniach transakcji z podmiotami sektora publicznego i największych podatników VAT. W drugim jest on alternatywą dla solidarnej odpowiedzialności podatnika za zobowiązania kontrahenta. W polskiej rzeczywistości nie wydaje się to jednak prawdopodobny kierunek zmian. Oznaczałby ograniczenie zasięgu podzielonej płatności w sytuacji gdy Ministerstwo Finansów ocenia ten instrument jako najskuteczniejsze narzędzie w portfelu uszczelniający system VAT w Polsce. ©

Zdaniem autora

Wprowadzane od 1 lipca br. regulacje dotyczące podzielonej płatności można zmodyfikować, aby z jednej strony zachęcić do powszechnego ich stosowania, a z drugiej ograniczyć dolegliwości ich stosowania po stronie uczciwych podatników (a zatem tych 99,9 proc., których te regulacje obejmą). Skoro mechanizm opóźnienia zwrotu na rachunek rozliczeniowy nadwyżki z rachunku VAT jest instrumentem dobrze chroniącym przed wyłudzeniami podatku, to w szczególności warto rozważyć:

a) Wprowadzenie zwiększonej ochrony podatników stosujących podzieloną płatność w kontekście wymogów weryfikowania kontrahentów. W szczególności chodzi o wprowadzenie domniemania prawnego potwierdzającego dobrą wiarę podatników, którzy regulują płatności w pełni za pomocą podzielonej płatności bez konieczności

materiałnej i formalnej weryfikacji kontrahentów (z wyjątkiem potwierdzenia, że są oni zarejestrowanymi podatnikami VAT).

b) Pełne wyłączenie odpowiedzialności solidarnej podatników dokonujących rozliczenia za pomocą podzielonej płatności.

c) Wyłączenie stosowania sankcji VAT nawet w sytuacji braku weryfikacji kontrahentów, innej niż potwierdzenie statusu podatnika VAT.

d) Uregulowanie możliwości stosowania podzielonej płatności w przypadkach zapłaty należności na rachunek wierzycieli dostawców towarów i usług (faktorów itd.). Obecne regulacje split payment w praktyce wykluczają takie rozliczenie, jeżeli miałoby nastąpić na rachunek podmiotu innego niż wystawca faktury. ©

—Piotr Andrzejak